

Naurun rooli suullisen kielitaidon arvioinnissa

Esitelmässämme tarkastelemme kielitaidon arvioita suhteessa naurun esiintymiin videoiduissa dialogeissa (n=47), joissa suomea toisena kielenään puhuvat aikuiset tekevät neuvottelutehtävää kielitestiasetelmaa simuloiden. Koulutetut arvioijat ovat antaneet keskustelijoiden suorituksille CEFR:iin perustuvan arviointiasteikon mukaisen taitotasoarvion sekä suorituksesta yleisesti että niin sanotuista osataidoista: sujuvuus, joustavuus, koherenssi, sanasto, ääntäminen ja kielen rakenteet. Tutkimus on osa AASIS-hanketta, jonka tavoitteena on kehittää automaattista suullisen kielitaidon arviointia suomenkielisessä dialogipuheessa (lisää hankkeesta ks. Ullakonoja ym. tulossa).

Aiempaa tutkimusta naurun merkityksestä kielitaidon arvioinnissa on vähän. Tällä alueella kuitenkin Hilden (2000: 239-242) havaitsi, että ne lukiolaiset, jotka saivat korkeampia arvioita suullisesta vuorovaikutuksestaan olivat "iloisia" ja käyttivät enemmän huumoria keskusteluissaan kuin alempia arvosanoja saaneet. On mahdollista, että mainittu "ilo" on manifestoitunut yhteisenä tai yhden osallistujan nauruna.

Keskusteluanalyyseissa naurua ja sen tehtäviä sen sijaan on tutkittu jo pitkään (esim. Glenn, 2003; Jefferson, 1984), ja etenkin institutionaalisissa konteksteissa (esim. Arminen & Halonen, 2007; Haakana, 2002). Kielitaidon arvioinnin kannalta merkittävää on naurun merkitys affektisten ja arkaluonteisten, kasvoja uhkaavien toimintojen käsittelyssä. Kielenoppiminen on sensitiivistä toimintaa, jossa kasvot ovat koko ajan potentiaalisesti uhattuina (esim. Kurhila, 2006; Piirainen-Marsh, 1995; Spencer-Oatey, 2007). Puhutaan myös kielitaitokasvoista (Ahvenainen, 2021).

Aiemman tutkimuksen valossa olemme päätyneet kahtalaiseen hypoteesiin: 1) kun kielenoppijan taidot riittävät huumorin ja yhteisen naurun kirvoittamiseen, tämä voi tulla arvioiduksi erityisen osaavaksi (vrt. Hilden, 2000), mutta toisaalta 2) oppija, joka nauraa yksin tai jonka naurut yhdistyvät sellaisiin epäsujuvuuden merkkeihin kuin epäröinteihin tai taukoihin (esim. Skehan, 2009), saa alempia arvioita. Tässä esitelmässä tarkastelemme ensin tilastollisin menetelmin naurujaksojen määrää ja kestoa ja naurun jaettuutta suhteessa kielitaitotasoarvioihin, minkä jälkeen tarkastelemme jaksoja keskusteluanalyyttisin keinoin.

Lähteet

- Ahvenainen, T. (2021). *Language Proficiency Facework and Perceptions of Language Proficiency Face in L2 Interaction*. University of Jyväskylä.
- Arminen, I., & Halonen, M. (2007). Laughing with and at patients: The roles of laughter in confrontations in addiction group therapy. *Qualitative Report*, 12(3), 484–513.
- Glenn, P. (2003). *Laughter in interaction*. Cambridge University Press.
- Haakana, M. (2002). Laughter in medical interaction: from quantification to analysis, and back. *Journal of Sociolinguistics*, 6(2), 207–235.
- Hilden, R. (2000). *Att tala bra, bättre och bäst: Suomenkielisten abiturienttien ruotsin kielen taito testisuoritusten valossa*. Helsingin yliopisto, opettajankoulutuslaitos.
- Jefferson, G. (1984). On the organization of laughter in talk about troubles. Teoksessa J.M. Atkinson & J. Heritage (toim.), *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge University Press, 346–369.
- Kurhila, S. (2006). *Second Language Interaction*. John Benjamins.
- Piirainen-Marsh, A. (1995). *Face in Second Language Conversation*. University of Jyväskylä.
- Spencer-Oatey, H. (2007). Theories of identity and the analysis of face. *Journal of Pragmatics*, 39, 639–656.
- Skehan, P. (2009). Modelling second language performance: Integrating complexity, accuracy, fluency, and lexis. *Applied Linguistics*, 30, 510–532.

Ullakonoja, R., Lähteenmäki, I., Raud, N., Phan, N., Grósz, T., Hildén, R. Kurimo, M., Kuronen, M. von Zansen, A. & Kautonen, M. (tulossa). Building the foundations for automatic assessment of verbal and nonverbal aspects of spoken interaction in Finnish as a second language. *Studies in Language Assessment* 2025.